

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ

Одеса 2023

Наукове видання

Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів

Матеріали, занесені до збірника, друкуються за авторськими оригіналами.
За достовірність інформації відповідає автор публікації.

Рекомендовано до друку та розповсюдження в мережі Internet Вченою радою
Одеського національного технологічного університету,
протокол № 14 від 20.06.2023 р.

Під загальною редакцією Заслуженого діяча науки і техніки України,
Лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки,
д-ра техн. наук, професора Б.В. Єгорова

Технічний редактор Т.Л. Дьяченко

Редакційна колегія

Голова: Іванченкова Л.В., д.е.н., професор

Заступник голови Поварова Н.М., к.т.н., доцент

Члени колегії:

Агунова Л.В., к.т.н., доцент

Артеменко С.В., д.т.н., професор

Басюркіна Н.Й., д.е.н., професор

Бурдо О.Г., д.т.н., професор

Бордун Т.В., к.т.н., доцент

Верхівкер Я.Г., д.т.н., професор

Гапонюк О.І., д.т.н., професор

Гаркович О.Л., к.б.н., доцент

Добрянська Н.А., д.е.н., професор

Жигунов Д.О., д.т.н., професор

Філіпенко О.І., к.філ.н., доцент

Згадова Н.С., к.е.н., доцент

Капрельянц Л.В., д.т.н., професор

Капустян А.І., д.т.н., доцент

Коваленко О.О., д.т.н., професор

Косой Б.В., д.т.н., професор

Котлик С.В., к.т.н., доцент

Козак К.Б., д.е.н., професор

Лагодієнко В.В., д.е.н., професор

Лебеденко Т.Є., д.т.н., професор

Ломовцев П.Б., к.т.н., доцент

Макаринська А.В., д.т.н., професор

Ніколюк О.В., д.е.н., професор

Немченко В.В., д.е.н., професор

Осадчук П.І., д.т.н., доцент

Павлов О.І., д.е.н., професор

Солоницька І.В., к.т.н., доцент

Седікова І.О., д.е.н., професор

Сергеева О.Є., д.ф.-м.н., професор

Семенюк Ю.В., д.т.н., професор

Симоненко Ю.М., д.т.н., професор

Скрипніченко Д.М., к.т.н., доцент

Соловей А.О., к.т.н., доцент

Струк Б.І., к.п.н., доцент

Тіплов О.С., д.т.н., професор

Тележенко Л.М., д.т.н., професор

Ткаченко О.Б., д.т.н., професор

Ткачук Г.О., д.е.н., професор

Фесенко О.О., к.т.н., доцент

Хобін В.А., д.т.н., професор

Хмельнюк М.Г., д.т.н., професор

Одеський національний технологічний університет

Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів.

Міністерство освіти і науки України. – Одеса: 2023. – 395 с.

14. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні : підруч. / [авт.- упоряд.: О. В. Батанов, Н.М. Батанова, В.М. Вакуленко та ін.] ; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К.: НАДУ, 2018.

15. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». Законодавство України: [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

16. Стратегія співпраці з питань розвитку. Агентство США з міжнародного розвитку: USAID [Електронний ресурс]. URL: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine/cdcs>.

17. Співпраця з країнами-партнерами. Міністерство розвитку громад та територій України Офіційний веб-сайт Міністерства [Електронний ресурс].

УДК 334.72:330.34:005.591.6

АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

**Величко О.М., здобувач СВО «Магістр» факультету ЕБіК
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса**

Впродовж останніх років світові фінансові кризи, збройний конфлікт на території нашої держави, непрогнозоване коливання курсу національної валюти, постійна зміна законодавства, корупційні та адміністративні перешкоди навчили українські підприємства виживати в умовах постійної фінансової, економічної та політичної нестабільності. На сьогоднішній день в період системної трансформації глобалізаційних процесів у світі, викликаних пандемією коронавірусу, війни в Україні, проблематика забезпечення економічної безпеки промислових підприємств України набуває все більш важливого значення. Українські реалії для будь-якого підприємства – це макроекономічна нестабільність в наслідок військової агресії росії, структурна розбалансованість, застарілі основні засоби, відсутність адекватного державного регулювання та державної підтримки, постійна зміна законодавства, в тому числі податковий і адміністративний тиск, корупційні перешкоди, коливання курсу національної валюти тощо. Все це значно збільшує різного роду небезпеки і загрози діяльності промислових підприємств України і відкриває їх слабкі місця. Саме тому промислові підприємства для стабілізації свого фінансового стан, повинні значну увагу приділяти своїй економічній безпеці, а також економічній перебудові своєї діяльності, якої є економічна трансформація діяльності та окремих її видів.

Дослідження публікацій вчених показало [1-9], що:

— трансформаційна перебудова підприємства – «складний і досить хворобливий для економіки процес, що супроводжується то спадом економічного виробництва, то його підйомом. У той же час цей процес характеризується значною нерівномірністю. Для деяких підприємств цей спад менш глибокий і вони швидко виходять з кризи, але часто для більшості підприємств криза жорстокіша і вони втрачають конкурентоспроможність на ринку послуг»;

— трансформація підприємства – «це здійснення організаційно-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, управління ним, форм власності, організаційно-правових форм, які можуть привести до фінансового оздоровлення підприємства, збільшення обсягу випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва. Проте заходи, що вживаються в процесі проведення

трансформаційної перебудови підприємств часто суттєво відрізняються один від одного в залежності від їх індивідуальних особливостей»;

— метою проведення трансформації є «створення повноцінних суб'єктів підприємницької діяльності, здатних ефективно функціонувати за умов переходу до ринкової економіки та виробляти конкурентоспроможну продукцію, що відповідає вимогам товарних ринків. ...процедуру трансформації можна визначити як комплекс заходів, спрямованих на відновлення стійкої технічної, економічної та фінансової життєздатності підприємств»;

— трансформація підприємств – «спрямовується на розробку і впровадження заходів для найшвидшого виходу його з кризового стану, відновлення його конкурентоспроможності на ринку, зниження собівартості виробництва продукції та надання послуг та підвищення їх якості»;

— сутність економічної трансформації є «якісні перетворення підприємства, регіону, країни, її вихід за межі стабільного функціонування і перехід у стан нерівноваги, кількісних і якісних змін різної інтенсивності і спрямованості».

Аналіз літературних джерел дав можливість сформулювати основні передумови трансформацій [4-7, 9]:

1) циклічний характер розвитку всіх економічних систем (на макро, мезо і мікрорівнях). Циклічність є характеристикою розвитку всіх систем як природних, так і штучних. Доведено, що тривалість циклу відтворення систем є різною, отож у певний момент часу порушується відповідність їх станів. Цей конфлікт і може стати рушійною силою трансформації бізнесу;

2) історична зміна домінуючого фактору виробництва. Сучасна економічна теорія доводить, а практика підтверджує, що у своєму розвитку суспільне виробництво послідовно проходить через домінування на певному етапі одного із секторів економіки (первинний – добувний; вторинний – індустріальний; третинний – сфера послуг) [4]. Кожній «хвилі» відповідає визначальна роль одного із факторів виробництва – «земля» (природні ресурси), «капітал» (і, насамперед – фінансовий), «праця» (знання, вміння, інтелект). Глобальна історична трансформація економічних систем вимагає адекватних перетворень бізнесу, а паралельне існування доіндустріальних, індустріальних та постіндустріальних економік, по-перше – створює можливості забезпечення порівняльних переваг, а по-друге – є мотивом для транснаціоналізації бізнесу [5];

3) глобалізація економіки та транснаціоналізація бізнесу супроводжується зміною домінуючих ринкових структур – переходом від ринків конкурентних до ринків монополій та олігополій [8]. Така зміна вимагає не лише укрупнення власності, але й перетворень організаційно-управлінських форм, трансформацій операційної, маркетингової, інвестиційної, фінансової та інших підсистем бізнесу;

4) зміна фаз життєвих циклів галузей, ринків; організацій бізнесу. Адекватних перетворень бізнесу вимагає і зміна фаз життєвого циклу бізнес-середовища – окремих секторів, галузей, ринків. Про це аргументовано висловлювався М. Портер, а сучасні зарубіжні та вітчизняні вчені у своїх дослідженнях обґрунтовують оптимальні напрямки таких трансформацій [6];

5) зміна домінуючих бізнес-моделей. Постійні зміни середовища бізнесу вимагають відповідної реакції – зміни бізнес-моделі успішного функціонування та розвитку. В історичному плані відбувається заміна одних моделей іншими – складнішими і досконалішими. У сучасному світі успіх бізнесу визначається не лише його прибутковістю та вартістю, а збалансованістю, неперервністю, соціальною і гуманістичною орієнтацією [7].

Перелічені передумови трансформацій бізнесу можна віднести лише до основних, найважливіших. Безперечно, існує значне число інших причин, які у тій чи іншій мірі стають рушійною силою перетворень.

Сучасні глобалізаційні процеси, самі по собі, але особливо у взаємодії один з одним, створюють нову складну й динамічно мінливу ситуацію, в умовах якої здійснюється функціонування підприємств. В умовах структурної перебудови промисловості України проведення широкомасштабної програми реструктуризації вітчизняних підприємств може внести вагомий внесок у вирішення завдань стабілізації та розвитку економіки країни тільки в тому випадку, якщо будуть [9]:

- враховані результати впливу економічних трансформацій і глобальні тенденції зміни зовнішнього середовища підприємств та вплив цих змін на їх діяльність;
- вивчені й використані методи досягнення розглянутих найбільш значущих позитивних ефектів для промисловості України від процесів глобалізації;
- визначені й реалізовані заходи щодо нейтралізації негативних наслідків глобалізаційних процесів для України на макро- і мікроекономічному рівнях.

Дослідження праць вчених показало [1-9], що формування системи ознак, які у поєднанні і взаємодоповненні дають можливість, з одного боку – всебічно та повно описати, а з іншого – розмежувати і виявити характерні особливості тих чи інших видів трансформацій, є доволі складним завданням. Так, вивчення особливостей трансформацій бізнесу дозволило встановити, що вони можуть полягати у: зміні економічних механізмів господарювання – перехід від ринкових до внутрішньогосподарських чи навпаки; переформатуванні прав (власності, управління); переформуванні, перегрупованні ресурсів; переформатуванні, перегрупованні процесів (бізнес-процесів, процесів управління).

Такі сутнісні характеристики економічних перетворень відповідають реальним формам трансформацій [10, с. 97-134]. Так, зміна механізмів господарювання має місце при здійсненні інтеграційних (злиття, поглинання, загарбання) та дезінтеграційних (поділ, виокремлення) трансформацій. Реорганізація бізнесу полягає у переформатуванні прав власності чи управління, реструктуризація – у перегрупованні ресурсів, а реінжиніринг – у перебудові процесів. Наше дослідження доводило вивчити підходи до класифікації трансформаційних перетворень підприємств та визначення їх форм.

Економічна трансформація позначає якісні перетворення або становлення підприємств різного масштабу, що дозволяє перехід на новий рівень функціонування і розвитку системи, який здійснюється послідовно та безперервно на всіх рівнях. Перехід на новий рівень функціонування і розвитку системи економічної безпеки підприємства, відбувається під впливом трансформацій, що потребує зміни функцій самої системи та змінює характер взаємодії елементів системи. Таким чином, тенденції сучасного часу полягають у тому, що економіка України постала перед новими системними змінами, що характерні світовим політичним і соціально-економічним процесам, а також трансформаціям всередині держави та у її господарюючих суб'єктів. В таких умовах українським підприємствам для забезпечення сталого економічного зростання необхідно розробляти й впроваджувати нові механізми внутрішньогосподарського управління, що потребують економічних трансформацій діяльності для забезпечення їх функціонування та розвитку.

Науковий керівник – д-р екон.наук, професор Купріна Н.М.

Література

1. Бобиль, В.В., Дехтяр С.С. Трансформація економічної безпеки промислових підприємств в умовах фінансової нестабільності // Електронний журнал «Ефективна економіка» URL: <https://dt.ua/macrolevel/virusniy-udar-po-globalizaciyi-340009.html> (дата звернення: 11.05.2023).

2. Denysenko, S. (2020), «Viral blow» to globalization», available at: URL: https://dt.ua/macrolevel/virusniy-udar-po-globalizaciyi-340009_.html (Accessed 14 July 2020). (дата звернення: 11.05.2023).
3. Подчасова Т.П. Віртуальні підприємства як сучасна форма організації виробництва // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем: збірник наукових праць МННЦ ІТіС. – Київ. – 2009. – Вип. 14. – С. 24–45.
4. Леоненко П.М., Черепніна О.І. Сучасні економічні системи. / П.М. Леоненко, О.І. Черепніна. Навч. посіб. – Київ: Видавництво «Знання», 2006. – 429 с.
5. Савчук В.С., Зайцев Ю.К. Трансформаційна економіка. За ред. В.С. Савчука, Ю.К. Зайцева. Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 612 с.
6. Кузьмін О.Є. Трансформація підприємств: економічна оцінка та побудова системи менеджменту. Монографія. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. – 336 с.
7. Руденко Л.В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. Монографія. –К.: Кондор, 2004. – 480 с.
8. Чмерук Г. Особливості формування бізнес-моделі підприємства // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2016. – Вип. 12. – С. 170–178.
9. Плахотнік О.О. Формування механізму впливу економічних трансформацій на розвиток промислових підприємств // Економіка підприємства: економіка та управління підприємством. – 2018. – №5/4 (43). – С. 26-32.
10. Купріна Н.М. Забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України: теорія і практика: моногр. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 304 с.

УДК 658.14

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА ФІНАНСІВ СУСПІЛЬСТВА

**Головатюк Я.О., студент СВО «Бакалавр» ф-ту ЕБіК
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса**

Фінанси підприємства – це економічні відносини, що пов'язані з рухом грошових потоків, формуванням, розподілом та використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання. Вони функціонують у сфері суспільного виробництва, де створюється валовий внутрішній продукт, національний дохід, інші матеріальні та нематеріальні блага. Саме тому від стану фінансів підприємств залежить можливість задоволення суспільних потреб і фінансова стійкість країни[1, с. 63].

Все це ставить перед фінансовими підрозділами підприємства завдання, пов'язані з досягненням відповідних виробничих результатів, утворенням грошових накопичень, самофінансуванням відтворювального процесу. До фінансів підприємства належать економічні відносини, що пов'язані:

- з формуванням власного капіталу суб'єктів господарювання;
- з утворенням грошових доходів та їх внутрішньогосподарським розподілом з метою забезпечення процесів виробництва і реалізації;
- з податковими та іншими фінансовими зобов'язаннями перед державою і державними фондами цільового призначення;

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ МАСЛА СЕЛЯНСЬКОГО КИСЛОВЕРШКОВОГО ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАКВАСОК DVS НА ТОВ «ГОРМОЛЗАВОД № 1»	
Лисиця О.	174
РОЗРОБКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ГІРЧИЧНОЇ ОЛІЇ НА ТОВ «АВА»	
Бондаренко Д.	176
ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ НАССР ПРИ ВИРОБНИЦТВІ МОРОЗИВА ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОПЕРАТОРА РИНКУ ТОВ «ФМ ХЛАДОПРОМ»	
Капиш В., Будянський М., Єфімов Є.	178
БЕЗПЕЧНІСТЬ КОСМЕТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	
Балтажи В.	180
БЕЗПЕЧНІСТЬ, ЯКІСТЬ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА РОСЛИННИХ ОЛІЙ	
Могилянський М.	182
СЕНСОРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИТРИМАНИХ СОРТОВИХ ЧЕРВОНИХ ВИН ЛІНІЙКИ GRANDE VALLEE	
Крапівіна О.С.	183
РОЗДІЛ 6 – ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ТА ЗЕРНОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДО РЕГІОНІВ	
Барбарош Н.М.	188
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Армашева Т.В.	191
ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ	
Власов О.Р.	193
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	
Коломієць А.С.	196
УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	
Сідоров К.С.	199
АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
Величко О.М.	202
ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА ФІНАНСІВ СУСПІЛЬСТВА	
Головатюк Я.О.	205
ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ОЦІНЦІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
Єфремов Д.	207
ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ ХЛБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Гріщенко А.В.	209
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	
Цинцар К.М.	211
	389